

Sygn. akt I CSK 34/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSA Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. P., J. E.

i D. Spółki komandytowej w W.

przeciwko T. K. i J. K.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 4 listopada 2011 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 lipca 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 8.07.2010 roku, uwzględniając apelację powodów, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 26.11.2009 r. (oddalający powództwo R. P., J. E. oraz spółki komandytowej D. z siedzibą w W. o ochronę dóbr osobistych) w ten sposób, że zobowiązał pozwanych T. K., J. K., W. S., T. H. i K. T. do zamieszczenia w formie ogłoszeń prasowych w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się wyroku, na łamach pism „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”, „Puls Biznesu” oraz „Parkiet”, oświadczenia o następującej treści: „Bardzo przepraszamy panów R. P., J. E. oraz Kancelarię Prawniczą D. spółkę komandytową z siedzibą w W. za naruszenie ich dobrego imienia poprzez publikację zawierających nieprawdziwe twierdzenia ogłoszeń w „Rzeczpospolitej”, „Gazecie Wyborczej”, „Pulsie Biznesu” oraz „Parkiecie” z dnia 2.09. oraz wyrażamy z tego tytułu ubolewanie – T. K., J. K., W. S., T. H. i K. T.”, przy czym Sąd Apelacyjny orzekł, że w razie nie zamieszczenia przez pozwanych ogłoszeń w wyznaczonym terminie, powodowie będą umocowani do wykonania tych czynności na koszt pozwanych.

Sąd II instancji orzekł także reformatoryjnie o kosztach procesu za I instancję i obciążył pozwanych kosztami postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny ustalił, że postanowieniem z dnia 24.02.2005 roku, Sąd Rejonowy dokonał zmiany danych w KRS prowadzonym dla „P.” spółki z o.o. z siedzibą w W. poprzez wykreślenie „E.X.” spółki z o.o. jako współnika i wpisanie w jej miejsce „E.” S.A, poprzez wykreślenie członków Rady Nadzorczej oraz wykreślenie członków Zarządu P. spółki z o.o. w osobach R. P. i J. E., a wpisanie w ich miejsce jako członków Zarządu T. K., T. H. i A. S.

Postanowieniem z dnia 26.08.2005 roku Sąd Okręgowy uchylił powyższe postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, nakazując dokonanie oceny zgodności listy współników z rzeczywistym stanem rzeczy , przeprowadzenie w tym zakresie postępowania

dowodowego, a następnie dokonanie oceny ważności oświadczenia wspólnika w przedmiocie zmian w składzie osobowym Rady Nadzorczej oraz Zarządu P. spółki z o.o.

W dniu 31.08., powodowie R. P. i J. E. po konsultacji z Kancelarią Prawniczą D. sp.k. z siedzibą w W. zamieścili na łamach pism: „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”, „Puls Biznesu” oraz „Parkiet”, ogłoszenia prasowe skierowane do kontrahentów i współpracowników P. spółki z o.o., w którym opublikowano odpis sentencji postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 26.08.2005 roku wraz z informacją, że wypis z Krajowego Rejestru Sądowego Przedsiębiorców, zawierający dane wpisane na mocy postanowienia Sądu I instancji z dnia 24.02.2005 roku nie ma już mocy prawnej, żadne osoby trzecie nie są już chronione ustawowym domniemaniem prawdziwości wpisów w KRS, a jedynymi uprawnionymi do działania w imieniu Zarządu P. są R. P., J. E. i W. S.

W ogłoszeniu znalazło się także sześciopunktowe omówienie treści postanowienia, przygotowane przez Kancelarię Prawniczą D. sp.k. z siedzibą w W., w którym wskazano między innymi, że cyt. wpisy w KRS z dnia 24.02.2005 roku są niebyłe, w KRS nie może już figurować „E.” S.A., Rada Nadzorcza i Zarząd w składzie wpisanym postanowieniem z dnia 24.02.2005 roku, lecz powinni figurować. „E.X.” spółka z o.o. jako wspólnik oraz Rada Nadzorcza i Zarząd w starym składzie (z udziałem R. P. i J. E.).

Poinformowano także, że „po zwrocie akt sądowi rejestrowemu nastąpią czynności ściśle techniczne w zakresie usunięcia nieprawdziwości wpisów, które z dniem wydania postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 26.08.2005 roku nie mają już mocy prawnej. W następstwie wydania postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 26.08.2005 roku, sytuacja wraca do stanu sprzed 24 lutego 2005 roku, w KRS figurują spółka z o.o. „E.X.” oraz Rada Nadzorcza i Zarząd w starym składzie. Stanowisko Sądu Okręgowego jest w tym zakresie jednoznaczne, w konsekwencji Sąd Rejestrowy rozpoznając ponownie wnioski o wpis do KRS będzie zobowiązany go oddalić”.

W dniu 2.09. w gazetach „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”, „Puls Biznesu” oraz „Parkiet”, pozwani zamieścili podpisane przez siebie ogłoszenia

prasowe, w których wskazali, że ogłoszenia z dnia 31.08. zawierają „nieprawdziwe twierdzenia, stanowiące niedopuszczalną próbę wywarcia nacisku na Sąd Rejestrowy w trakcie toczącego się postępowania sądowego, że autorzy ogłoszeń posuwają się do publicznego instruowania Sądu, w jaki sposób ma postępować, jak również podają do publicznej wiadomości, jakie orzeczenie Sąd Rejestrowy nie tylko powinien, ale wręcz zobowiązany jest wydać”.

Takie działania pozwani określili jako „manipulowanie opinią publiczną przy wykorzystaniu mediów oraz próbę wywarcia presji na niezawisłe Sądy, działanie zmierzające do destabilizacji funkcjonowania spółki P. oraz przeniesienie sporów z sal sądowych na arenę publiczną”.

Ponadto wskazano, że zawarte w ogłoszeniu z dnia 31.08. informacje są „nieprawdziwe, nie znajdują oparcia w obowiązujących przepisach prawa i stanowią wyraz wyjątkowo tendencyjnych ocen podyktowanych jednostronnym partykularnym interesem osób dążących do uzyskania nieuzasadnionych korzyści, byli członkowie Zarządu P. spółki z o.o. R. P. i J. E. prowadzą kampanię kłamstw i dezinformacji” oraz że cyt. „w związku z działaniami tych osób zostało wszczęte postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa fałszowania dokumentów P. w celu ich przedstawienia w Sądzie Rejestrowym”.

Pod ogłoszeniami widniał podpis – „Członkowie zarządu P. lub Zarząd P .sp. z o.o. oraz nazwiska i imiona wszystkich pięciu pozwanych.

Sąd Apelacyjny ustalił dalej, że postanowieniem z dnia 15.11.2005 roku, po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy oddalił wniosek o wykreślenie ze składu wspólników P. spółki z o.o. – „E.X.” spółki z o.o. oraz o dokonanie zmian w składzie Rady Nadzorczej i Zarządu, zarządzając jednocześnie przywrócenie poprzednich wpisów w rejestrze, zgodnie z którymi członkami Zarządu byli R. P. i J. E.

Sąd ustalił ponadto, że w dniu 11.08.2005 roku zostało wszczęte śledztwo w sprawie sporządzenia w dniu 14.12.1999 roku wpisu do księgi udziałów P. spółki z o.o., zawierającego nieprawdziwe dane oraz sporządzenia w dniu 14.12.1999 roku i złożenia w Sądzie Rejonowym w dniu 21.12.1999 roku listy wspólników P. zawierającej nieprawdziwe dane.

Na tle powyższych ustaleń faktycznych, Sąd Apelacyjny, odmiennie niż Sąd I instancji, ocenił, że pozwani naruszyli wskazanymi wyżej ogłoszeniami prasowymi dobre imię powodów. Uznał, że zawarte w ogłoszeniu z dnia 2.09. stwierdzenia, że R. P. i J. E. prowadzą kampanię kłamstw i dezinformacji, chcąc zdestabilizować funkcjonowanie spółki P., a w związku z ich działaniami zostało wszczęte postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa fałszowania dokumentów P. w celu ich przedstawienia w Sądzie Rejestrowym są nieprawdziwe i bezprawne.

Zdaniem Sądu II instancji, nawet jeżeli przygotowana przez powodową Kancelarię Prawną opinia prawna dotycząca treści postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 26.08.2005 roku była błędna, to nie upoważniało to pozwanych do przypisania powodom zarzutu niedozwolonego wpływania na decyzje Sądu Rejestrowego. Opublikowane przez pozwanych ogłoszenia miały charakter polemiki z treścią ogłoszenia powodów z dnia 31.08., która nie wymagała jednakże używania przez pozwanych sformułowań naruszających dobra osobiste powodów i wykraczających poza granice niezbędne do osiągnięcia zamierzonego przez pozwanych celu, tym bardziej, że ogłoszenie powodów nie zawierało jakichkolwiek negatywnych ocen na temat pozwanych i ich działalności w spółce P.

Sąd Apelacyjny uznał przy tym, także odmiennie niż to uczynił Sąd I instancji, że odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych powodów ponoszą wszyscy pozwani jako osoby fizyczne, ponieważ pod wskazanymi wyżej ogłoszeniami prasowymi figurują ich imiona i nazwiska jako autorów, pozwani, jako członkowie Zarządu P. spółki z o.o. na pewno konsultowali między sobą ich treść, a nadto po ukazaniu się tych ogłoszeń ani T. K., ani W. S., ani też K. T. nie zakwestionowali umieszczenia ich nazwisk pod ogłoszeniami, co oznacza, w ocenie Sądu Apelacyjnego, że aprobowali ich treść.

Odnosząc się do zarzutu pozwanych, że skoro pozwani działali jako organ spółki z o.o. to ewentualną odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych pozwanych ponosi ta Spółka, Sąd Apelacyjny podniósł, że skoro pozwani nie zostali nigdy powołani w skład zarządu, mimo że przez określony czas byli wpisani do KRS w tym charakterze, to brak jest podstaw do przypisania P. spółce z o.o. odpowiedzialności za działania pozwanych - osób fizycznych.

W konsekwencji, Sąd Apelacyjny uwzględniając apelację powodów, nakazał pozwanym złożenie żądanych przez powodów oświadczeń i obciążył pozwanych kosztami procesu za obie instancje.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, pozwani T. K. i J. K. zarzucili naruszenie przepisów postępowania - art. 233 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c., naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 24 § 1 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że bezprawna jest odpowiedź domniemanego naruszcyciela na upubliczniona nieprawdziwa informację dotyczącą jego osoby oraz niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że publikacja ogłoszenia z dnia 2.09. była bezprawnym działaniem wszystkich pozwanych, naruszającym dobra osobiste powodów, podczas gdy ogłoszenie zawierało prawdziwe informacje oraz oceny mieszczące się w zakresie proporcjonalnej reakcji na ogłoszenie opublikowane przez powodów, naruszenie art. 38 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że za bezprawne działanie podjęte w charakterze organu osoby prawnej, w ramach jego kompetencji i w interesie osoby prawnej, odpowiadają osoby fizyczne wchodzące w skład tego organu. Skarżący zarzucili także naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 363 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 694¹ § 1, art. 694², 694⁵ i 694⁷ k.p.c. oraz art. 201 § 4 i art. 202 § 1-4 kodeksu spółek handlowych, naruszenie przepisów prawa materialnego art. 14, 16, 17 ustęp 1 i 2 ustawy z dnia 20.08.1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz naruszenie art. 14, 16, 17 ustęp 1 i 2 ustawy z dnia 20.08.1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym w związku z art. 24 § 1 k.c.

Formułując powyższe zarzuty, pozwani domagali się uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu celem jej ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanych nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności rozważenia wymagały zarzuty sformułowane w ramach podstawy kasacyjnej unormowanej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. jako

zmierzające do zakwestionowania prawidłowości ustaleń faktycznych przyjętych przez Sąd II instancji za podstawę rozstrzygnięcia sprawy.

Nadając skardze kasacyjnej charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, przysługującego od prawomocnych orzeczeń sądów II instancji, ustawodawca dokonał istotnych zmian w stosunku do kasacji, jedną z nich jest wyraźne wyłączenie możliwości oparcia jej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.).

W ten sposób doszło do ścisłego zharmonizowania podstaw kasacyjnych z charakterem postępowania kasacyjnego i zakresem rozpoznania skargi, oznaczonym w art. 398¹³ § 2 k.p.c.

Nie podlega więc rozpoznaniu sformułowany w skardze kasacyjnej pozwanych zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. (por. postanowienie SN z dnia 15.05.2009 r., III CSK 338/08, Lex nr 519331, uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 r. nr 4, poz. 76, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2008 r., V CSK 579/07, Lex nr 393889).

Art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., skoro ten właśnie przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r. V CSK 11/06 LEX nr 230204).

Ustalone fakty nie podlegają więc kontroli kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), stąd niedopuszczalne są również zarzuty kwestionujące zgodność z przepisami procesowymi (w skardze wskazano na naruszenie art. 231 k.p.c.), postępowania prowadzącego do tych ustaleń, o ile zarzut naruszenia przepisów proceduralnych kryje de facto odmienną ocenę tych ustaleń faktycznych, dokonywaną przez skarżących, co ma w szczególności miejsce w odniesieniu do przeprowadzonej przez Sąd II instancji oceny zebranych dowodów, zwłaszcza zeznań pozwanych, z których Sąd II instancji wywiódł przekonanie, że publikacja ogłoszenia z dnia 2.09. została uzgodniona przez wszystkich pozwanych, których imiona i nazwiska

zostały umieszczone pod jego treścią we wszystkich gazetach, w których się ono ukazało.

Bezzasadność zarzutów procesowych skutkuje rozważeniem sformułowanych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia prawa materialnego w odniesieniu do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd II instancji.

Zarzuty te uznać należy za pozbawione uzasadnionych podstaw.

Wbrew bowiem stanowisku pozwanych, Sąd II instancji nie dopuścił się naruszenia wskazanych w skardze art. 363 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 694¹ § 1, art. 694², 694⁵ i 694⁷ k.p.c., ponieważ Sąd II instancji ich w rozpatrywanej sprawie nie stosował, zaś przepisy art. 201 § 4 i art. 202 § 1-4 kodeksu spółek handlowych oraz art. 14,16, 17 ustęp 1 i 2 ustawy z dnia 20.08.1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym, nie stanowiły podstawy materialnoprawnej rozstrzygnięcia niniejszego sporu między stronami, w którym chodzi o ochronę dóbr osobistych powodów naruszonych, według ich twierdzeń, bezprawnymi działaniami pozwanych.

W żadnym fragmencie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd Apelacyjny nie stwierdził, aby treść ogłoszenia powodów z dnia 31.08., a zwłaszcza sześciopunktowego omówienia postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 26.08.2005 roku, przygotowanego przez powodową Kancelarię Prawniczą D., była zgodna ze wskazanymi wyżej przez skarżących przepisami k.p.c. oraz ustawy o KRS i k.s.h..

Wprost przeciwnie, na stronie 10 uzasadnienia wyroku, Sąd II instancji wyraźnie wskazał, że treść tej opinii prawnej była błędna i nie odpowiadała powszechnie przyjętej w doktrynie i orzecznictwie wykładni przytoczonych przepisów. Niemniej jednak to nie tyle treść ogłoszenia powodów, ile granice dopuszczalnej prawem reakcji pozwanych na to ogłoszenie i jej proporcjonalność, w kontekście przysługującej powodom ochrony dóbr osobistych, były istotą rozpatrywanego sporu.

W odniesieniu do tego zagadnienia nie sposób podzielić sformułowanego w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia przez Sąd II instancji art. 38 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c., polegającego, zdaniem skarżących, na błędnym

przypisaniu pozwanym odpowiedzialności za rzekomo bezprawne naruszenie przez nich dóbr osobistych powodów w sytuacji , gdy pozwani występowali jako organ P. spółki z o.o. w ramach swoich kompetencji oraz w interesie reprezentowanej osoby prawnej, tak więc stroną pozwana powinna być ta Spółka.

Odnosząc się do kwestii legitymacji biernej pozwanych jako osób fizycznych podnieść należy , że w orzecznictwie przeważa w tej materii pogląd, podzielany także przez Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę, iż działanie w charakterze organu osoby prawnej nie zwalnia osób fizycznych – piastunów organu od osobistej odpowiedzialności na podstawie art. 24 k.c. za naruszenie dóbr osobistych innych podmiotów (por. wyrok SN z dnia 6.12.1972 roku I PR 352/72, OSNC 1973/6/115, wyrok SN z 28.11.1980 r., IV CR 475/80, OSNC 1981/9/170, wyrok SN z dnia 19.12.2002 roku , II CKN 167/01, Lex nr 75353, wyrok SN z dnia 12.10.2007 roku, V CSK 249/07, Lex nr 449837). Teoria organów osoby prawnej nie może bowiem uzasadniać zwolnienia od odpowiedzialności za bezprawne działanie, krzywdzące inną osobę, także faktycznego sprawcy tego naruszenia, którym jest osoba fizyczna sprawująca funkcję organu.

Zaprobowanie zresztą poglądu pozwanych, że stroną pozwaną powinna być w niniejszej sprawie P. spółka z o.o. jako osoba prawna, w imieniu której pozwani występowali, publikując ogłoszenia, prowadziłoby z uwagi na szczególne okoliczności niniejszej sprawy do paradoksu wynikającego z faktu że zarówno powodowie, jak i pozwani, zamieszczając w prasie swoje ogłoszenia, występowali w swoim przekonaniu jako członkowie Zarządu P. spółki i w jej interesie.

Reasumując - fakt, że pozwani podpisali się pod ogłoszeniami z dnia 2 .09. jako członkowie zarządu P. spółki z o.o., wpisani wówczas do KRS w tym charakterze i występowali, w ich przekonaniu, w ramach przysługujących im kompetencji oraz w interesie spółki, nie eliminuje ich osobistej odpowiedzialności przewidzianej w art. 24 k.c. za naruszenie dóbr osobistych powodów.

W realiach rozpatrywanej sprawy oraz w świetle wywodów Sądu II instancji nie zasługuje także na uwzględnienie sformułowany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 24 § 1 k.c. przez bezpodstawne, w ocenie pozwanych, przypisanie ich działaniom znamienia bezprawności w sytuacji, gdy ich zdaniem, ogłoszenie

z dnia 2.09. nie tylko nie było bezprawne, ale stanowiło usprawiedliwioną okolicznościami, reakcją na nieprawdziwe treści zawarte w ogłoszeniu powodów z dnia 31.08.

Tymczasem podzielić należy ocenę Sądu II instancji, że oprócz zdań o zabarwieniu neutralnym, wskazujących na brak oparcia poglądów prawnych zawartych w ogłoszeniu powodów w obowiązujących przepisach prawa, pozwani zawarli w ogłoszeniu z dnia 2.09. także określenia nadmiernie ekspresyjne, pejoratywne, wykraczające poza rzeczową potrzebę ustosunkowania się do treści pierwszego ogłoszenia oraz poza granice, niezbędne w ramach cywilizowanego dyskursu, do osiągnięcia celu, jakim było sprostowanie nieprawdziwych czy nieścisłych twierdzeń powodów.

Sąd II instancji trafnie zakwalifikował te sformułowania jako naruszające dobra osobiste powodów i rodzące odpowiedzialność pozwanych przewidzianą w art. 24 § 1 k.c. Zamieszczona w końcowym fragmencie ogłoszenia pozwanych informacja o wszczęciu przygotowawczego postępowania karnego, podana w sposób sugerujący, że powodowie popełnili przestępstwo na szkodę spółki, także nie była konieczna do realizacji zamiaru pozwanych czyli sprostowania nieprawdziwych i nieścisłych informacji o charakterze prawnym, zawartych w pierwszym ogłoszeniu.

Każda ze stron niniejszego sporu powoływała się na działanie w interesie spółki jej pracowników i kontrahentów. Nawet jednak najbardziej zagorzały spór o charakterze w istocie prawnym, zaistniały wewnątrz spółki, nie usprawiedliwia ani treści ani tonu ani wydźwięku ogłoszenia zamieszczonego w prasie przez pozwanych. Takie sformułowania nie powinny mieć miejsca w upublicznionym sporze dotyczącym wewnętrznych spraw spółki, zwłaszcza że ogłoszenie powodów podobnych osobistych negatywnych akcentów pod adresem pozwanych nie zawierało.

W tym stanie rzeczy skarga kasacyjna pozwanych podlegała oddaleniu jako bezzasadna na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

